

Előfizetési ár:

Egész évre 4 frt.
Félévre 2 frt.

Hirdetések soronként 10 kr.

Mindenemű közlemények a szerkesztőhöz intézendők.

14-dik sz.

Megjelen minden hó 1-én és 15-ikén.

Megrendelhető minden pósta-hivatalnál és a szerkesztőségénél R.-Palotán vagy Budapesten az állatorvosi tanintézetben.

MÁSODIK ÉVFOLYAM.

VETERINARIUS

állatgyógyászati, állategészségügyi, tenyésztési s állattartási szakközlöny.

Felelős szerkesztő és tulajdonos: **Nádaskay Béla**, tr; társszerkesztő: **Varga Ferencz**, tnr.

Tartalom: Az ország közigazgatási állatorvosi személyzete szervezéséről szóló törvényjavaslat vázlata. — Nehány szó állatorvosi ügyünkről. — Ellenbergnek az uterus histológiájára vonatkozó vizsgálódásai. Közli Szuppiny m. á. — A lókiállítás a székesfehérvári orsz. tárlaton. 1879. — Kisebb közlemények. — Különfélék

Az ország közigazgatási állatorvosi személyzete szervezéséről szóló törvényjavaslat vázlata.

Tisztelt szaktárs úr!

Midőn tavaly ama törvényjavaslat kidolgozásával lettem megbízva, azt elkészítve a magas miniszteriumhoz felterjesztém. Ugy vélem nem teszek feleslegest, ha ezen törvényjavaslatot tisztelt szaktárs urnak azon szándékból beleküldöm, hogy azt a „Veterinarius”-ban közé téve, tisztázó eszmecserére alkalmat nyújthassak.

Törvényjavaslat vázlata

az ország közigazgatási állatorvosi személyzet szervezéséről.

1. §. Minden megyében, — törvényhatósága területének kiterjedéséhez mérten, — megfelelő számú állatorvos alkalmaztatik.

2. §. ¹⁾ Minden megyében egy fő-, és annyi járási állatorvos alkalmaztatik, a hány járás van a megyében.

Azon esetben, ha a járasok kis terjedelműek, vagy hol az állattenyésztés csak kis mérvben üzetik, két, vagy több kerület egy tisztí állatorvos által látatik el.

3. §.³⁾ Törvényhatósági joggal felruházott sz. kir. városokban hasonlag tisztí állatorvos alkalmaztatik.

Bátorkodom az alábbi sorokban azonnal saját egyéni nézeteimet kifejezni. Dr. Nádaskay

¹⁾ Ad 2. § Nagyobb kiterjedésű járasokban, ha mindjárt nincs is nagyobb mérvű állattenyésztés, a járasok kiterjedését vélnők mégis tekintetbe veendőnek; mert állat mindenütt találtatik, s járvány alkalmával aligha lesz képes lét nagy kerületben egy állatorvos a szükséges teendőket elvegezni; a kerületben esetleg létező városi avagy községi állatorvosokat pedig épen olyan alkalmakkor alig lehet kiegészítésül igénybe venni. A mely kerületben pedig nagymérvű tenyésztés következtében nagy a marhalétszám, czelszerűnek vélnők ez utóbbi körülmény alapján minden oly egy járást két eljárásra osztva két j. állatorvossal ellátni.

³⁾ Ad 3. §. Szerény véleményem szerint ezen cikket még oda kellene bővíteni, hogy: Budapesten s mindazon városokban, melyek több mint két kerületet képeznek, egy főállatorvos rendszeresítendő; három kerületet adó városokban a legkisebb kerület tisztí állatorvosa

4. §. Megyei-, és Budapest főállatorvosi állomásra csak oly egyének alkalmazhatók, kik az 5-ik pontban körvonalozott tulajdonokon kívül, az állatorvosok fizikusi vizsgálatával megbizott bizottság által kiállított külön hiteles bizonyítványt képesek előmutatni.

5. §. ³⁾ Járási állatorvosi állomásra csak azon egyének jogosultak, kik a magyar birodalomban ez időn fennálló m. k. állatorvosi tanintézetől, állatorvosi gyakorlatra feljogosító oklevéllel vannak ellátva, vagy Ő Felsége többi országaiban létező valamelyik oly állatorvosi tanintézet által, — melynek tanterve a budapesti állatorvosi tanintézet tantervéhez hasonló, — szabályszerű, és állatorvosi gyakorlatra feljogosító diplomával birnak, ha az illetők egyébként a törvényes követelményeknek (honosság, a hivatalos nyelv ösmerete sat.) megfelelnek, és ha Ő felsége többi országaiban a Magyarországnban képzett állatorvosok ottani hivatalos alkalmazásnál hasonló reciprocitással járnak el.

Tiszteletbeli állatorvosok a megyék főispánjai és a főváros főpolgármestere által kinevezhetők ugyan, de ezeknek qualificatiója nem térhet el a jelen pontban körülírt követelményektől.

6. §. Valamennyi közigazgatási állatorvost a választási idő lejárta után és üresedések esetében ez időközben is a belügyminister egyetértőleg a kereskedelmi ministerrel nevezi ki.

7. §. Az ezen törvény alapján kinevezett közigazgatási állatorvos állami tisztviselő, ő mint ilyen nyugdíjképes, kinevezése végleges.

8. §.⁴⁾ A megyei főállatorvos hatásköre:

a) A megyei főállatorvos, ki egyszersmint azon jálegyen egyszersmint főállatorvos is (könnyen érthető okoknál fogva).

Ezen bővítés alapján a következő cikk így volna javítandó :

Megyei és városi főállatorvosi állomásra stb.

³⁾ Ad 5. §. Ezen cikk első bekezdésének utolsó sorait: és ha stb. nem tartjuk sem szükségesnek, sem czelszerűnek, tehát törlendőnek; néhány sorral felebb elég van mondva.

*) Ad 8. §. Ezen egész cikkhez csak azon megjegyzésünket

rás állatorvosi teendőivel is megbízható, melyben a megye székhelye van, es hol állandó lakása is vagy, a megyei bizottságnak rendes tagja, és ügykörében a megye, illetőleg a törvényhatóság főorvosától teljesen független, ő felügyel általában a megye állategészségi állapotára, mi czélból évenként legalább egyszer a megye összes községeit beutazni és magának ez alkalommal az állatok egészségi állapotáról biztos tudomást szerezni tartozik, miről kimerítő jelentését közvetlen a megye alispánjához be-terjeszti ;

b) felügyel az alája rendelt járási állatorvosok hivatalos eljárásaira, és azokat szak szempontból ellenőrzi, mi czélból a járási állatorvosok jelentései neki kiadatnak, melyeket saját véleményével ellátva az alispánhoz terjeszti be;

c) a főállatorvos szerkeszti és állítja össze a belügy-és kereskedelmi ministeriumhoz felterjesztendő időszaki jelentéseket és kimutatásokat, nyilvántartja más hatóságokhoz intézett, vagy azokból érkezett állategészségrendőri intézkedéseket, jelentéseket és tudósításokat;

d) valamely ragályos állapotbetegség vagy járvány kitörésekor az illető járás állatorvosával és egy közigazgatási tisztviselővel egyetemben a fennálló törvények és rendeletek értelmében eljár;

e) utazásai alkalmával a megyebeli állattenyésztés állapotáról magának tudomást szerez, s tanácsával annak előmozdításához járul, s belátása szerint a megyei közgyűlésen javaslatot tesz;

f) az alantas járási állatorvosok minősítésére szak szempontból befoly.

9. §. A járási állatorvos szolgálati kötelezettségei.

A járási állatorvos, kinek lakása az illető járásban, s rendszerint a szolgabíró székhelyén kell lenni:

a) a járásban lévő gazdasági állatok egészségi állapota felett őrködik, évnegyedenként egyszer, járásának egyes községeit beutazza, az állatokat egyenként megvizsgálja, szükség esetében intézkedik és a község előljáróságának a talált egészségi állapotról és a netalán tett intézkedésről írásbeli igazolványt állít ki, melyet az előljáróság három nap lefolyása közben a járás szolgabírájának beszolgáltatni köteles;

b)⁵⁾ minden általa észlelt ragályos vagy járványos állapotbetegséget a járás szolgabírája útján az alispánnak tudomására hozza és a fennálló törvények és szabályrendeletek értelmében eljár;

kockáztatjuk, mely szerént az állategészségügyet személyzetével együtt csak azon ministeriumnak óhajtának alárendelve tudni s oszszeköttetésbe helyezni, mely az állategészségügyet kiváltképen kezeli, tehát a földmivelési ministeriumnak. A kinevezések is ettől jőjenek, de egyetértőleg a belügyivel vagy csak a belügyi ministeriumnak tudomásául adva.

⁶⁾ Ad 9. §. b) Ezen cikkhez ama nézetemet bátorodom kifejezni, mely szerént sokkal czélirányosabb s gyakorlatilag is alkalmasabbnak vélném az egészségügyi szolgálatot első sorban szakegység kezébe központosítani; úgy hogy a járási állatorvosok jelentéseiket a megye főállatorvosának (a városi kerületi állatorvosok a vár. főál-

c) kötelmei közé tartozik székhelyén a vágó marha és húskémletet pontosan teljesíteni, és arról bizonyítványt kiállítani;

d) kötelessége a járásában előforduló vásárok alkalmával a marhavásáron az ottan működő vásári bizottság kebelében szakértő tagként az állatorvosi teendőket teljesíteni, nevezetesen arra ügyelni, hogy ragályos betegségben sinlő állatok a vásártérre be ne bocsáttassanak;

e) ha a járási állatorvos kerületében oly vasuti vagy gőzhajózási állomás vagy, mely marhafelrakodási engedéllyel bír, és ennél fogva ott szemlélő bizottság állítatik fel, ezen bizottságnak ő rendes szakértő tagja.

Ugyanez áll a megyei fő- és városi állatorvosra nézve is, ha székhelyükön felrakó állomás létezik ;

f) felsőbb megbízás folytán valamennyi közigazgatási állatorvos köteles a megyéjében netalán felállított marhakatastert és ezzel összefüggő intézmények mikénti vezetését az e czélra kiadott utasítások értelmében ellenőrizni ;

g) kötelességében áll továbbá valamennyi tisztii állatorvosnak peczéretet, kuruzsolókat és csempészeket szemmel tartani és tudomásukra eső gyanus eseteket a járás szolgabírájának esetleg a rendőri hatóságnak bejelenteni.

10. §. Díjazások.

A közigazgatási tisztii állatorvosok a megye kiterjedése és az állattenyésztés fejlődöttségi fokához mért, megfelelő rendes évi fizetésben részesülnek, mi okból a megyék, fenti viszonyokra nézve három fokozatra osztatnak:

az I-ső fokozatba azon megyét soroltatnak, melyek nagy terjedelműek és melyekben intensiv és nagy számú marha, illetőleg gazdasági állatok tenyésztetnek;

a II-ik fokozatba azon megyék soroltatnak, melyek kisebb terjedelműek ugyan, de az állattenyésztés terjedelmes vagy intensiv;

a III-dik fokozatba végtére soroltatnak mindazon megyék, melyek a fenti két kategóriába foglalva nincsenek, valamint a t. h. j. felruházott városok, kivéven a fővárost.

A fővárosi első és az I-ső fokozatu megyék főállatorvosai 1000 frt évi díjazásban részesülnek;

a II-ik fokozatbeli megyék főállatorvosa 900 frt;

a III-ik fokozatbeli megyék főállatorvosai és valamennyi t. h. j. felruházott városok állatorvosai 800 frt évi fizetésben részesülnek.

A járási állatorvosok I-ső fokozatu megyékben 800

latorvosnak tegyék,) s csak ez aztán álljon, és pedig közvetlen az alispánnal érintkezésben. Ilyen szolgálati szerkezet nézetem szerént nem oly nehézkes, és az állategészségi viszonyok tanulmányozására előnyösebb, a tudományra nézve hasznosabb leendne. Nézetem szerént tehát csak az ugyanezen cikk g) pontjában érintett és egyéb hasonló természetű esetekben s olyankor, ha bármely okból a rendőri hatalmat igénybe kell venni, forduljon a járási vagy ker. állatorvos a szolgabírákhoz, kik ez irányban természetesen általános utasítással bírjanak.

frt, II-ikban 700 frt, III-ikban 600 forint évi fizetést nyernek.

A közigazgatási állatorvosok hivatalos utazásaik alkalmával rangosztályuknak megfelelő napi díjat és kilométerpénzt kapnak, valamint megfelelő lakpénzben is részesülnek.

11. §. *Rangfokozat.*

A megyei főállatorvos közvetlen a megye főorvosa után következő rangfokozatban áll. A járási állatorvos pedig a járási orvosok után jövő rangfokozatba sorolnak.

12. §. ⁶⁾ *Fegyelem.*

A közigazgatási állatorvosok fegyelmi szempontból az alispán által ellenőriztetnek, tőle veszik utasításait, melyeknek megfelelni tartoznak.

A közigazgatási állatorvosok ellen indítandó fegyelmi vizsgálatot az alispánnak indokolt felterjesztése alapján a belügyministerium rendeli el, minek folytán a fegyelmi bizottság a tényálladéknak megállapítása után ítéletet hoz, mely ellen az elmarasztalt a belügyministeriumhoz fellebezhet.

A belügyministeriumnak, egyetértőleg a kereskedelmi ministeriummal jogában áll, a szakmájukban magukat kitűntető állatorvosokat kisebb fizetési fokozatu megyéből nagyobb fokozatuba áthelyezni, a nélkül azonban, hogy ez által valakinek szerzett jogai sérelmet szenvednének. A közigazgatási összes állatorvosi személyzetet a belügyminister egyetértőleg a kereskedelmi ministeriummal nevezi ki, és fegyelmi úton elhelyezi vagy szolgálatukból végleg elbocsátja.

§. ⁷⁾ Jelen törvénynek életbe léptetése idejében alkalmazásban álló közigazgatási főállatorvosok hivatalukban meghagyatnak ugyan, kötelesek azonban a fisicus vizsgát két év lefolyása közben letenni.

§. Jelen törvény végrehajtásával a belügy- és kereskedelmi ministerek bizatnak meg.

Néhány szó állatorvosi ügyünkről.

Dr. Damman (nr, *) egy előadásában a következőket mondja:

„Ujabb időben élénk panaszok hallatszottak a miatt, hogy a szarvasmarhának és egyéb kérődzőknek a keleti tartományokból, Oroszország és Ausztria-Magyarországból való behozatala, mért nem tiltatik be teljesen és állan-

⁶⁾Ad §. 12. Ezen cikket a fennebb megtett észrevétel szerint kellene átalakítani; legalább a 3-ik bekezdésnek utolsó soraiban mondottat.

⁷⁾Ad § 13. Ezen cikkhez igen méltányos pótléknak vélnök azt, hogy oly már idős egyének, kik hosszú évek során át működtek volt akár mint megyei, akár mint városi állatorvosok, — a kiknek a physicatusi vizsgálat (a praxis daczára) nehezen esnék, — saját kérelmük alapján illő nyugdíjban részesíttetnének; legalább addig, mig egy oly állatorvos-egylet alakúl, mely öregebb szaktársakat segélyezend

*) Nachrichten aus d. Klub der Landwirthe zu Berlin, Nro 84. 1878.

dóan; mert a pusztító marhavész daczára a törvénynek, rövid időközökben egymásután 1869, 1871, 1873 és 1877-ben betört Németországba."

Alább pedig, hol a határokon foganatosítandó vizsgálatról szól, így folytatja:

„Az sem nyujt biztosítékot, ha mindenik, a határon átjövő marha el van is látva egészségi bizonyítvánnyal. Egyrészt egészen lehetetlen az állatokat a bizonyítványokban úgy megjelölni, hogy azokat, a megjelöltekül biztosan fel lehessen ösmerni, de ezenfelül a hatóság nem is tudja mindig, valjon az istálló, melyből a marha jön, valóban tiszta-e és végül a marha utközben is befertőződhetett. A keleti tartományokra vonatkozólag, — hol a községi bírák, mint ezt a kolozsvári gazdasági egyesület egy emlékiratban nyíltan kimondta, még olyan állatokról is készek bármikor egészségi bizonyítványokat kiállítani, melyek épen vészes istállóból jönnek, — eme intézkedés semmit sem ér."

„Ha mindezt visszautasítjuk, azt hihetnök, hogy a marhavész elfojtására csak két dolog marad hátra: vagy internacionális szerződést kötni a két keleti szomszédal, vagy a marhának be- és átszállítását végképen betiltani. Politikai és anyagi tekintetek azt kívánják, hogy előbb az első móddal tegyünk kísérletet, mint a hogy ezt Oroszországot illetőleg, a képviselőház az utolsó ülészak alatt megpendítette. Mindkét állam indíttassék arra, hogy állatorvosi ügyébe olyan rendet hozzon, hogy annak segítségével a marhavészt gyorsan elfojthassák, vagy hogy legalább a marhavész behurcolásának folytonos veszedelme elháríttassék. Bizonyosan szép gondolat, de hogy ez idő szerint megvalósulhatna, azt mégis kétségbe vonom. A két országnak nemcsak hiányos állatorvosi ügyén, hanem egész gazdasági és kulturális viszonyán múlik az. Teljesen lehetetlen, hogy Magyarország és Erdély, — déli Oroszország sivatagjairól nem is akarok szólni, — rosz legelő gazdaságával, mely mellett a marha egész éven s a tél legnagyobb részén át, felügyelet alatt vagy a nélkül, a legelőn vagy ugaron barangol, és mely mellett csak kevés vagy épen semmi takarmányt se termeszt, egyszerre föl hagyjon; épen ilyen lehetetlen az is, hogy a mondottakkal kapcsolatban álló rosz állattartás, egy csapással megváltozzék és rendezett kulturális viszonyok támadjanak. *Nem várható, hogy az állatorvosi szolgálatot rövid idő alatt szabályozzák ott, hol még ma 50, sőt 100 négyszögmértföldre jut egy állatorvos.* Hogyan lehessen igen hiányos felügyelet mellett megakadályozni, hogy — mint ez tényleg még ma is, ugy Oroszországban mint Magyarországon előfordul, — a beteg állatoknak kiválasztása után, a fertőzött falkát a külföldre tovább ne hajtsák? Ehez járul még az is, hogy Bécsben azt hiszik, a keletről jövő marha nélkül el nem lehetnek, hacsak a hus árának rendkívüli emelkedése elébe nézni nem akarnak; pedig addig, mig Ausztria Magyarországból pusztai marhát szállít, bennünket folytonos veszedelem fenyeget. Azt persze el lehetne érni, hogy Ausztria vesztegintézeteit és pihenőállomásait, melyek valóságos

ragály-fészkek, eltávolítsa és hogy Oroszország ne kedvezzen oly feltűnő módon a csempészetnek."

E kis mutatványból is láthatjuk, hogy állatorvosi ügyünk hátramaradott állapota, a külföld figyelmét aggasztó módon vonja magára. Mindenki tudja, hogy állatorvosi ügyünk rendezetlen állapota, a marhakivitel máris megnehezítette s könnyű belátni, hogy eme állapotok, még nagyobb csapásokat is fognak amugy is hanyatló állattenyésztésünkre mérni. Hogy ez ne történjék, minden módon oda kell törekednünk, hogy állatorvosi ügyünket a jelenkor kívánalmainak megfelelőleg rendezzük, azt a jelenkor színvonalára emeljük. Meg vagyok győződve, hogy a földművelés-, ipar- és kereskedelmi m. k. minister, Kemény Gábor báró ur ő Nagyméltósága vezetése alatt, ki az állattenyésztés ügyét oly melegen felkarolta, mivel az állattenyésztés az állategészségügygel szoros kapcsolatban áll, az állatorvosi ügy terén is biztosan várhatunk üdvös reformokat. De épen ez indít arra, hogy állatorvosi ügyünk hiányaira hívjam fel a figyelmet. Nem szándékom, hogy ez alkalommal részletekbe bocsátkozzam, sem pedig hogy kimerítő legyek, s így csak egyet-mást fogok főbb vonásaiban fölemlíteni.

A mi állategészségügyünket szabályozná, az az 1874. évi XX. törvénycikk, az elavult 1859. évi 32592. sz. belügyministeri szabályrendelet és néhány újabb ministeri rendelettel ki van merítve.

Az 1874. évi XX. t. cz.-ről nem szólok, mert annak némi megváltoztatását, illetőleg kibővítését, illetékesebb egyének már javaslatba hozták. Hogy az 1859. évi 32592. sz. belügyministeri szabályrendelet, a czélnak meg nem felel, azt t. olvasóim bizonyosan épen oly jól érzik, mint én magam; a legnagyobb hiba azonban nem annyira a szabályrendeletben, mint inkább a kivitel módjában rejlik. Foganatosításukkal ugyszólván senki se törődik komolyan s ha foganatosíttatnak, az csak ugy felében-harmadában történik. A keleti marhavész és egyéb ragályos és járványos állati betegségekre vonatkozólag, az 1859. évi 32592. sz. belügyministeri szabályrendelet megfelelő §§-ai vannak alkalmazásba, de ha a n. m. ministerium végjelentéseket is kívánna, könnyen meggyőződhetnék, hogy e szabályrendelet kivitelének módja olyan, hogy a mellett pl. a rühkór egy lóállományban évekig (!) is elhúzódhatik. Oly esetet, melyben ez tényleg meg is történt, nem egyet tudok.

Választhatnék más betegségek köréből is akárhány példát, de azt hiszem, ez az egy is eléggé mutatja, hogy a meglevő rendeleteknek is hiányos a kivitele; hiányos pedig főképen azért, mert nincsen állatorvosi személyzetünk. A tisztí állatorvos mostani viszonyaink között tulajdonképen nem tisztviselő, legkevésbé pedig az állategészségügy öre. Állását legjobban jelzi egy magasabb helyről jött végzés, melyet egy-két év előtt alkalmam volt olvasni s mely nyiltan kimondja, hogy az illető folyamodó városi állatorvosnak (évi 200, mond kétszáz forint) fizetésének felemelése meg nem engedhető, mert az tulajdonképen nemis fizetés, hanem csak tisztelet díj, melyet nem azért

kap, hogy megéljen belőle (meghiszem ! nagy mesterség is volna), hanem azért, hogy esetleg, ha épen állatorvosra volna szükség, legyen valaki rendelkezésre. Ugy hiszem ez elég világosan van mondva, ezt félreérteni nem lehet. Ez más szavakkal csak azt jelenti, hogy a tisztí állatorvosnak, az állategészségüghöz semmi köze, kötelessége csupán az, hogy feleljen, ha esetleg épen szükségesnek látják, hogy megkérdézzék.

A mai korban ilyen felfogást hallani valóban nevetéses, csakhogy az ilyen nézetek consequentiái nagyon is komolyak, mert ha az ilyen nézetek után indulunk, bizony el nem kerülhetjük, hogy a külföld, nevezetesen Németország, előbb-utóbb ne találjon alkalmat arra, hogy marhánk be- és átvitelét végképen megtiltsa; pedig ugy lát-szik, csak arra vár. Azzal pedig ne biztassa magát senki, hogy marhánkra ott szükség van. Reuning számításából mindenki meggyőződhetik, hogy az utolsó években a pusztai marhának húsa, Németország összes hús fogyasztásában csak 0,02%-kal szerepel, mely mennyiség sokkal csekélyebb, semhogy számításba eshetnék.

Ha most még tekintetbe vesszük, hogy a csak esetről-esetre hivataloskodó tisztí állatorvosaink, választás utján nyerik állásukat, ugy könnyű kitalálni, hogy mért sinlik nálunk az állategészségügy oly száalomra méltó állapotban.

Az esetről-esetre való hivataloskodás mellett, az állatorvosnak többnyire alkalmá sincs, a rendeletek mikénti foganatosításáról meggyőződni, tapasztalatokat gyűjteni sat., mint választott tisztviselőnek pedig majdnem annyi embernek kell kegyét keresnie s haragjától félnie, a hány állattulajdonos van a hatás körében. Magától következik, hogy ez szükségképen igen gyakran az állategészségügy kárára történik. Legsetétebb árnyoldala a választásnak azonban az, hogy az állomások betöltésénél nem annyira a folyamodók qualificatiója, mint inkább széles ösmeret-sége, atyafisága sat. határoz. Ilyen qualificatió mellett aztán a kovácsból is lehet tisztí állatorvos. Hogy ez azonban mennyire van és lehet az állatorvosi állás és ügy hasznára, azt megítélni t. olvasóimra bízom.

Azt hiszem, hogy a mondottakból már eléggé kitűnik a reformok égető szüksége, s azért nem akarom t. olvasóim türelmét ez alkalommal tovább is próbára tenni. Mielőtt azonban letennem a tollat, engedjék meg, hogy még egyre-másra felhívjam figyelmöket.

A jelen állapottal jár, hogy az állatorvosi téren mutatkozó hibák, alig juthatnak az illetékes körök tudomására. E körök az állatorvossal nem közlekednek. A tisztí állatorvostól nem kívántatik időszaki jelentés, melyben tapasztalásait fölemlíthetné, s azokhoz képest talán javaslatokat is tehetne. Az a mi egyszer-máskor mégis tudomásukra jut, többnyire csak itt-ott fölkapott töredék, mely mint ilyen nem annyira a ténynek, mint inkább a hírnek jellegével bír, s így nem igen értékesíthető is. E körülmény arra kötelez bennünket, hogy ügyünk érdekében nyilvánosan felszólaljunk. Ma ezt tehetjük, de e lapnak

megjelenése előtt, még ama kedvezményben sem részesülünk, hogy ügyünk érdekében szólhassunk. T. olvasóim! Rajtunk áll, hogy e lapot fenntartsuk, s jogos ügyünk érdekében kizsákmányoljuk. Ne riadjunk vissza a kezdet nehézségeitől, hanem gondoljuk meg, hogy az ügy, melynek szolgálunk, a közjót s így a haza javát iparkodik előmozdítani. Hogy azonban törekvéseinknek sikere legyen, munkálkodnunk kell. Dolog van elég, csak hozzá kell látni, s ha iparkodásunk komolynak bizonyul, fölülről sem fog elmaradni a támogatás. Egy állatorvosi egyesület alapítása okvetlenül szükséges; mindenek előtt azonban egy congressus megtartására kell gondolnunk, hol a további teendők lesznek elhatározandók. Erre a készülétek azonban csak úgy tehetők meg, ha biztos, hogy a szükséges részvét nem fog hiányozni. Ezt megtudandó, legezészerűbb, ha ama t. szaktársak, kik az egybehivandó állatorvosi congressuson részt venni kívánnak, ebbeli szándékukat e lapnak t. szerkesztőjével tudatják, ki úgy hiszem késznek fog nyilatkozni,*) a jelentkezők neveit közölni, hogy mindenki láthassa, valjon részesül-e a terv a szükséges pártfogásban. Ha t. szaktársaim az ügyet kellő lelkesedéssel felkarolják, a congressust talán még ezidén is meg lehetne tartani.

Szuppiny Ödön,
megyei állatorvos.

Ellenbergnek az uterus histológiájára vonatkozó vizsgálódásai.

Közli *Szuppiny m. á.*
(Vége).

Az uterus véredényei oly módon vannak elrendezve, hogy a nagy ütőerők törzsei a szélesszalagokkal, melyek lemezei között fekszenek, az uterus falához futnak s a submucosában elágazva, önként veszik körül a nyálkahártyát. Eme törzsekből gyöngébb és erősebb ágak erednek. A gyöngébb ágak az izomrétegbe hatnak s az uterus falának külső, gyöngébb részében ágaznak el, míg az erősebb ágak, a muscularis mucosaeba lépnek, ezt, az izomrostok táplálására oldal-ágakat bocsátva, átfutják és a propria-ban elágaznak, mi mellett nevezetesen a stratum cellulárebán sűrű hajszáledényhálózatot képeznek. A mirigyeket, a hajszáledényeken kívül, sokszor nagyobb edények is kísérik.

A hajszáledényekből, a visszavezető erek ágai csoportosulnak, melyek nagyobb ágakká egyesülve, a muscularis mucosaeba lépnek, ennek visszavezető ereit felveszik s ezután a submucosába jutnak. Itt az izomrétegből jövő visszavezetőerekkel nagyobb törzsekké egyesülnek, melyek az ütőerek mellett, a széles szalagok felé húzódnak. A nyirkedények nagyobb ágai, hasonlóképen a submucosában fekszenek, minthogy a subserosában kezdődő külső nyirkedények épen úgy, mint a nyálkahártyában eredő belsők, a submucosa felé futnak s itt nagyobb tör-

zsekké egyesülnek. A külső nyirkedények, hajszáledényhálózzal kezdődnek a subserosában, átfutják az izomhártyát, melyből a nyirkot felveszik és a submucosába lépnek. A belső nyirkedények, a propria mucosae kötőszövetének hézagai között erednek. A kötőszövet számos, apró hézagai mellett, a nyálkahártyában nagyobb nyirkhézagok is vannak, s ez utóbbiak az előbbiekkal összeköttetésben állanak. Minden véredény, minden mirigy körül nyirk folyik, s e szervek mindegyike valóságos nyirkhézagban fekszik.

Említettük, hogy a nyálkahártyának alapjául szolgáló kötőszövetrostok, a mirigyek közelében sűrűbb, fibrillaris elrendezéssel bírnak, s ily módon a kötőszövetet a mirigyek és edények felé határolják. E határreget fentebb mint fibrillaris huzamokat, gerendácskákat irtuk le, melyek a stratum fibrillaretől a hámsejtréteghez emelkednek. A sima sejtekkel ellátott gerendácskák körben fekszenek a mirigyek és edények körül és e szerveket hüvelyekként átfogják. Ily módon a mirigyek és edények körül hézagok támadnak, melyeket nyirkhézagoknak kell tekinteni. E nyirkhézagok mindegyike sima sejtekkel van kibélelve. Közönséges körülmények között e hüvelyek, a mirigyeket és edényeket közvetlenül bevonják, épen úgy, mint a has- és mellfalak a zsigereket. E közvetlen érintkezés lehet oka annak, hogy a hüvelyeket gyakran a mirigyek alaphártyájának nézték és a mirigyek vastag, rostos alaphártyájáról beszéltek. Hogy utóbbi felfogás helytelen, arról színezett és alkoholban megkeményített metszéseken meg lehet győződni. A mirigyek és hüvelyek, ugyanazon viszonyban állanak egymáshoz, mint a tüdők s a bordafalak. Ugyanis nincsenek egymással összekötve, hanem csak egymáson fekszenek, úgy hogy köztük a nyirk circulálhat.

A mirigyek sat. és a hüvelyek között fennmaradó közök továbbá, az egyes hüvelyek közt levő kötőszövet hézagaival állanak összeköttetésben és pedig a következő módon. A hüvelyek, a kötőszövet-gerendácskáknak hártyszerű elterülése által képződnek, de úgy, hogy az egyes gerendácskák között sok, apró nyílás marad. Miután a gerendácskák azáltal, hogy finom szálakat és rostokat bocsátanak a reticulumhoz, a hálózat rostjaival szoros összeköttetésben állanak, a gerendácskák között fekvő nyílásoknak is közvetlenül a reticulum hézagaiba kell nyílniok, miáltal a mirigyek és edények körüli közök, a reticulum hézagaival állnak összeköttetésben. A propria tehát kifejlesztett, összefüggő csatornarendszerrel bír, mely a kötőszövet hézagaiból és a periglandularis és perivascularis nyirkhézagokból áll.

A nyirkhézagok, a muscularis mucosaeba belépő nyirkedényekkel egyesülnek. Utóbbiak a nevezett rétegből felveszik a nyirkot és a submucosába jutnak, hol a külső nyirkedényekkel egyesülve, nagyobb törzseket képeznek.

Az uterus nyirkedényrendszerének leirt viszonyai, az uterus physiológiájára, a magzat táplálására sat. nagy jelentőséggel bírnak. Így kételkedni sem lehet, hogy az

*; Legnagyobb készséggel. A szerk.

uterus nyálkahártyája épen úgy producál sejteket, mint a hozzá morfológiailag oly közel álló nyirkmirigyek. A nő menstruációjánál és a decidua képződésénél nem lehet többé a nyálkahártya elválásáról szólni. Csak a stratum epitheliale, cellulare és reticulare válik el, míg a nyálkahártya többi részei, a stratum fibrillare (a mirigyvéggekkel) és a hasonlóképen mirigyvégeket magában foglaló muscularis mucosae és a submucosa a nagyobb edényekkel viszsamarad. E rétegekből indul ki a nyálkahártya elpusztult részeinek regenerációjára.

Az uterus fölszívódási viszonyaira vonatkozólag, az uterus falának leirt alkotásából, a nyirkedények elhelyezéséből és elágazásából kitűnik, hogy az uterus fala, az uterusban levő anyagok fölszívódására rendkívül alkalmas. Az uterus falának alkotása következtében, a fölszívódás oly gyorsan és oly nagy mértékben mehet végbe, hogy fölszívódott ártalmas, fertőző anyagok súlyos, általános megbetegedést, sőt halált is idézhetnek elő, még mielőtt magán az uteruson jelentékeny változások láthatók. E tekintetben az uterus fala egészen hasonló a hashártyához, melyről Wegner *) kísérletekkel bebizonyította, hogy eves folyadékoknak a hasüregbe való befecskendezése után az infectió és halál már akkor beállhat, midőn a hashártyán még minden lobos változás hiányzik.

Ellenberger érdekes munkájának végén a következőket jegyzi meg.

Az ártalmas anyagoknak, az uterus falán át történő felszívódása kérdéséhez, e munka új nézponokat szolgáltat, melyek értékesítése ugyan nem tartozik e munka keretébe, de a mit minden esetre meg fogok kísérteni egy későbbi dolgozatomban, mely az uterus puerperalis viszonyait tárgyalja. Magától értetődik, hogy az uterusban létrejövő pathologicus folyamatok minden felfogásának s ezek minden tudományos tárgyalásának, az uterus anatomicus és physiologicus sajátságain kell alapulnia. Eme sajátságok, házi állatainknál eddig nem lettek a szükséges módon megvizsgálva, s így az uterus pathologicus állapotainak megítélésére az alap hiányzott. Az uterus némely kóros állapotáról alakult felfogás e szerint modificálható lesz. Hogy a tapasztalás útján nyert nézetek, mennyire állapíthatók meg boncztanilag, azt később fogjuk látni. Egyelőre fel akarom említeni, hogy az uterusnak csekély felszívódási képessége, melyet teheneknél visszamaradt szülepnél és idült metritisnél megfigyelhetünk, az uterus falának megváltozott anatomicus tulajdonságain alapszik s erőltetés nélkül megmagyarázható.

A lókiállítás

a székesfehérvári országos tárlaton. 1879 június 8—15-ig.

(Folyt. es vége).

Zichy János gróf örökösei Lángról kiállították volt: 70. *Helénát*, 11 év. vil. pej kanczát (neh. k.), melynek

ap. Revolver, a. Helena; egy szopós csikóval Atlas után.

71. Egy 3 év. vil. pej kanczát (neh. k.) ap. Atlas a. Helena; 72. egy 1 éves vil. sga m. (neh. k.) ap. Atlas, a. Helena; 73. egy 2 éves vil. sga mén (neh. p.) ap. Pride of England, a. Kitünő; 74. 2 éves söt. p. m. (neh. k.) ap. Atlas, a. Mary Gold; 75. 3 év söt. s. m. (k. p.) ap. Pirat, a. Ravenswing k. {arany érm.} 76. 3 éves söt. p. m. (k. k.) ap. Atlas, a. Bátor; 77. 2 éves söt. p. m. (n. k.) ap. Claudius II., a. Rosina; 78. 3 éves vil. p. m. (n. k.) ap. Revolver II., a. Büszke Tündér; 79. 5 év. vasder. m. (n. k.) ap. s a mint az előbbié.

Ezután külön csoportban Mezőhegyesről, Kisberről s Bábólnáról jött törzsllovak voltak kiállítva; a többi között *Kalandor*, melynek ap. Adventurer, a. Mineral; *Highflyer* norfolk mén; *Gidran* XXIV.; *Hajnal* Ostregertől; továbbá Noniusok s egy nagy 18 m. ló Pride of England után egy stajer k.-tól. Ezen csoport 80—100 számgig terjedt. *Lamberg Ferencz* gróf kiállítása, 10 drb:

101. *Szárcsa*, 8 év. ver. der. k. (neh. k.) ap. Comet, a. Szárcsa, egy csikóval; 102. *Hegyes*, 9 év. söt. p. k. (k. k.) ap. Comet, a. Bokros, csikóval; 103. *Bokros*, 8 év. söt. p. k. (k. k.) ap. mint az előbbié, a. Bokros, csikóval; 104. *Szikra*, 7. év. söt. p. k. (k. k.) ap. Comet, a. Ariotta, csikóval (arany érm.) ; 105. *Dáma*, 7 év. söt. p. k. (n. k.) ap. szintén Comet, a. Dáma, csikóval; 106. *Szenyes*, 10 év. sga k. (n. k.), ap. Comet, a. Dajka, csikóval; 107. *Dajka*, 7 év. söt. p. k. (n. k.) szülei mint az előbbié; 108. *Ariotta*, 5 év. söt. p. k. (n. p.) ap. Comet, a. Ariotta (ezüst érm.); *Bársony*, 10 év. fek. k. (n. k.) ap. az, mely az előbbié, a. Csillag, egy csikóval; 110. *Sári*, 7 év. fek. k. (n. k.) ap. Comet, a. Sári, csikóval. Továbbá kiállítottak a *somogyi gazdák* 14 drb 3 és 2 éves csikót, és pedig az aszalói tenyésztők 7 drbot; Magyar Atádról 2 drb; Rákcsórói 2 (4 és 5 év.) és 3 drb Jádról. Többnyire Polkán bábólnai arab mén után valók.

A szakosztály jun. 8-án megválasztá a bíráló bizottságot, melynek tagjaivá lettek: mint elnök Simonyi Lajos báró; alelnök: Nádasdy Ferencz gr.; előadó: Szapáry Iván gr.; bíráló tagok: Kozma Ferencz min. tanácsos, Horváth János tábornok, Hunkár Sándor földbirtokos, Forestier Gyula földbirtokos, jegyző: Kurtz Ferencz állatorvos, az állatorvosi tanintézetben a patkolástan előadója. A bírálat a következő eredményt adott:

Ámbárhogy a *m. k. állam* által kiállított mének és kanczák versenyen kívül állóknak lettek bejelentve, részükre a bizottság mégis, — mint rendkívül jó tenyészanyagért, — *diszokmánnyal* való kitüntetést ajánl; ajánlja továbbá, hogy *Kozma Ferencz* miniszteri tanácsos a magyarországi lótenyésztés és az államménesek vezeté-

*) Wegner, Langenbecks Archiv XX

sében szakértő és üdvös működéséért *diszokmánynyal* tiszteltessék; hasonlóképea *Lamberg Ferencz* grófnak nagyobb számu kiállított tenyészanyag kitünőségeért. *Ezüst* éremmel kitüntetni ajánlja a bizottmány: *Soest Otto* ezredest kiséri parancsnokot, *Prihoda* alezredest, mezőhegyesi és *Flögl* őrnagy bábolnai méneparancsnokokat, szakértelem és a nyert utasítások pontos keresztviteléért; továbbá *Keller Károly* ménestestert (Előszállás) a ménes értelmes kezeléséért közreműködési ezüst éremmel.

A díjazott lovak 6 csoportba voltak sorolva: 1. erősebb,— 2. könnyebb háts lovak; 3—4-er erősebb és könnyebb hintós lovak; 5- és 6-er könnyebb s nebéz ígás lovak. — Az elővezetett lovak közül díjazásra ajánlottak:

I. *Arany éremmel* első sorban az egyes csoportokban a legjobbak:

a) Erősebb háts lovak közül: gr. Hunyady Fer. 11 év. söt. pej kanczája (sor szám 9.)

b) Könnyebb hátslovak közül: gr. Zichy János örökösei, 3 év. sga mén (sor sz. 75.)

c) Erősebb hintós lovak: Zirczi apátság 9 év. pej kanczája (sor sz. 65.)

d) Könnyebb hintóslovak közül: gr. Lamberg Fer. 7 év. söt. pej kanczája (sor sz. 104.)

e) Nehéz ígás lovak: gr. Széchenyi Dénes és Imre 6 év. szürke kanczája (46. sz.)

Ezeken kívül mint *jeles példányok* még részesíttetnek *arany éremben*:

a) Erősebb háts ló: Wertheim M. és fiai 2 év. sga ni. (35. sz.)

b) könnyebb háts ló: br. Todesco 7 év. ver. der. kancza (22. sz.)

c) nehéz ígás ló: Jankovics Gyula 4 év. fekete mén (50. sz.)

II. *Ezüst éremmel tüntettek ki*: a) Erősebb háts lovak közül: Nagy Elek 1 év. pej ménje (30. sz.); Gr. Lamberg Fer. 5 év. söt. pej kancza (108.); Gr. Cziráky Ant. 1 év. ver. der. mén (36.); Hg. Metternich Richárdné 1 év. fek. kancza (14.)

b) Könnyebb háts lovak közül: Gr. Hunyady Fer. 4 év. vasderes kancza (10.); Gr. Hunyady Fer. 9 év. legyes szürke kanczája (8.); Gr. Festetics Géza örökösei 1 év. sga méné (31.); Neumann Sándor és társa 8 év. vil. p. k. (49.)

c) Erősebb hintós lovak: Zirczi apátság 3 év. pej méné (68.); Gr. Lamberg Ferencz 10 év. bársony fekete kanczája (109.); Ugyanannak 7 év. fekete kanczája (110.); Gr. Zichy János örökösei 2 év. s. p. m. (74.); Karczag Schmidt Prokopius 3 év. sga méné (55.); Zirczi apátság 1 év. sötét pej kanczája (66.); Puskás Imre 5 év. sga kanczája (63.); Debreczen városa 6 év. sötét pej kanczája (56.)

d) Könnyű hintós lovak: Gr. Lamberg Ferencz 9 év. s. p. kanczája (102.); Gr. Festetics Géza örök. 6 év. sga kanczája (32.); Gr. Cziráky Antal 1 év. sötét pej kanczája (37.); Horváth József 4 év. sötét pej méné (60.)

e) Nehéz ígás lovak: Gr. Széchenyi Dénes és Imre 7 év. sz. m. (40.); Ugyanannak 3 év. szürke méné (42.)

f) Könnyű ígás ló: Bossányi Rezső 2 éves sárga méné (64.)

Ezeken kívül báró Marschall, collectiv kiállításáért ezüst éremmel tüntetteték ki.

Ezeken kívül bronz éremmel díjazottak: Draskovics Ferencz 2 év. fakó méné; ugyszinte a következő somogyi gazdák: 1. Fonay István rágesi lakos 4 év. vil. p. kanczája. 2. Dakos János jádi lakos 1 év. sárga méné. 3. Bognár István aszalói lakos 2 év. sga kanczája. 4. Kovács Sándor aszalói lakos 2 év. vörös deres kanczája. 5. Dakos János jádi lakos 1 év. vörös deres méné. 6. Berta Samu aszalói lakos 3 év. tarka kanczája.

Kisebb közlemények.

Gyomorlágulás lovaknál.

Folyó évi július 8-án Napkor község előljárói 832. sz. a. jelentették, mikép a mondott községnek 182 drb lova között, általok eddig soha nem látott járványos betegség mutatkozik.

Az említett járványos betegség megismerése, valamint a beteg állatoknak gyógyítása és a szükséges orvosrendőri intézkedések megtétele céljából a mondott községben megjelentem, hol az érdekelt előljárók és a lótulajdonosok is tudomra adták, hogy náluk a lovak vizet hányanak.

A lovakat megvizsgálván, csakugyan azt tapasztaltam, mikép azok akár nyugodt helyzetökben, akár pedig mozgások közben a fejöket a szügy felé szegzik, vagy pedig lefelé hajtják, s e közben gyenge erőlködést mutatva, a szájüregben át hol fehér színű habot, hol pedig a takarmánytól megfestett zöldes színű folyadékot jó adagban ürítenek ki.

Minthogy a lovak gyomornyitja saját szerű módon záródik el, azon gondolkoztam, hogy mi módon és mi ok miatt történik meg ez oly gyakran ismétlődő vizkihányás. Ámbár az 1865-ik évben Debreczenben valóban láttam, midőn egyik odaváló lakosnak a lova, a beadott hunyorgyökér-port kihányta, melytől különben elhullott volna.

Azonban ily sok lovon látva hasonló bajt, sőt az állatok legelőjét is figyelembe véve, megmérgezésre gondolnom alaposan nem lehetett, tehát az előljárók saját felfogások szerint úgy világosították fel ezen dolgot, mondván, hogy a lovak szükség folytán szürös tövises legelőre hajtattak, és ezen szürös tápszer-féle okozná az állatok e szokatlan betegségét.

A szürös tövises eledelnek kártékony hatánya azonban a száj műszervein elő fogna tűnni, de itten sem az ajkakon s nyelven, sem pedig a száj- és toroküreg egyes részein semmiféle sértés sem mutatkozott, sőt az inyitorla is oly szabályos módon záródott, hogy a mondott folyadéknak csak csekély része sem mehetett át az orrüregbe, az állatok életműködése, kivéve egy kis bágyadtságot, csak meg lehetősnek nyilvánult.

A kór-oknak kiderítése és a felmerült betegségek sajátságának megismerhetése végett az akkori időjárás viszonyait, a legelő minőségét és az állatok tápszereinek és italoknak tápképességét s azok tisztaságát megfigyelés tárgyává tettem.

Tekintetben véve az állatok kevés táppal bíró abrak nélküli élelmezését és a folyton tartó esős időjárást, különösen pedig ama rossz szokást, hogy a lovakat akár kézen vezetve, akár pedig fuvarozásra használva, a nálunk minden lépten található posványos vízből itatják. Sőt az állatok, főképp a szarvasmarhák e posványos vizet annyira megszokják, hogy ezért a jó kútvizet megvetik.

Mint tisztai állatorvosnak, a járványos betegségek kitörése alkalmával, efféle rossz vizeknek itatása, sőt az itató kutak hiánya miatt sokat kell küzdelemlenem.

Tehát a fent leirt káros hatányokat összevéve, arra következtettem, hogy azoknak folyton tartó behatása miatt az állatok gyomra ellazult, elpetyhült. Sőt talán a természet saját erejénél fogva is oda munkálkodott, hogy a gyomorban felvett feles ártalmas folyadékot a nyelcsőn s a szájjüregen át kiürítse. Hogyha tehát nem csalódom, a szóban forgó bajt gyomor ellazulásnak vélemlenni.

Minthogy pedig hosszas tartalma mellett e betegség további káros következmények nélkül nem maradna, azért is felkértem az illető előljárók figyelmét arra nézve, hogy a szokásos jegyzőkönyvbe bevezetett tanácsadásokat a ló-tartó gazdáknak tudomására juttassák.

A kórokoknak eltávolítása tekintetéből az állatoknak igen szabályos, lehetőleg tápdús életrendi táplálását szorgalmaztam, orvosi gyógyszerekül pedig gyomorerősítő keserű szereket véttetem használatban.

Deli József,
állatorvos.

K ü l ö n f é l é k .

Személyi hírek. *Dr. Liebermann Gy.* úr a m. k. állatorvosi tanintézetben díjazás nélküli rendkívüli tanárnak lett kinevezve a kísérleti vegytanra. — *Krausz Károly,* a m. k. állatorvosi tanintézetben a tenyésztani tanszék mellett volt tanársegéd Küküllő megye állatorvosává választott meg.

Férgek egy ló mellkasában. *Mengers* egy lónál, mely a tüdőgyenedés és cavernaképződés minden tüneteit mutatta, a bonczolás alkalmával majdnem egy kosárnyi fonalférget (*Filaria papillosa*) talált a mellkasban.

(*Rev.f. Th.*)

Értesítés a keleti marhavész állásáról s egyéb ragályos és járványos állati betegségekről, június hó 15-től bezárólag június hó 22-ig.

1. Magyarország.
2. Horvát-Szlavonország és a horvát-szlavon katonai határörvidék területe vészmentes.

3. A fiumei tengerészeti hatóságnak távirati értesítése szerint Fiumében és vidékén az állategészségi állapot teljesen kielégítő.

A magyarországi hasznos háziállatok közt uralgó ragályos és járványos betegségek rovatos kimutatása:

Megye	Község	Az állatok faja, és darabjainak száma	A kór megnevezése	Elhullott vagy gyógykezeltek
Abauj	Perérv	4 db ló	rühkór	egővkv.
	Csécs	1 „ sz. marha	lépfene	elhullott
Arad	Szemlak	2 „ ló	„	„
	Somoskesz	22 „ sz. marha	„	„
	Elek	1 „ ló	takonykór	kiirtatott
	Kurtics	1 „ „	„	„
	Vidra	2 „ „	rühkór	gyógyk.
	Kuvin	2 „ „	„	„
	Groos	30 „ „	„	„
	„	„	29 „ sertés	lépfene
Árva	Tyapessó	27 „ ló	rühkór	gyógyk.
	Namesztó	16 „ „	„	„
Bács-Bodrog Bihar	Desp.-sz.-Iván	12 „ sz.marha	lépfene	elhullott
	Püspöki	2 „ „	„	„
Brassó	P.-sz.-Márton	1 „ „	„	„
	Rét-sz-Miklós	92 „ „	rühkór	gyógyk.
	N.-Szalonta	1 „ „	lépfene	elhullott
	Feketehalom	1 „ „	„	„
Csongrád Fehér	F.-Pusztaszer	13 „ „	rühkór	gyógyk.
	Csurgó	80 „ sertés	lépfene	elhullott
Heves	Kápolnásnyék	1 „ ló	„	„
	Kálóz	1 „ „	takonykór	kiirtatott
	Markáz	1 „ sertés	lépfene	elhullott
Kis-Küküllő Moson	Egerszalók	24 „ „	„	„
	Csapóradszék	22 „ ló	rühkór	gyógyk.
Pest - Pilis - Solt-Kis-Kun	Szolnok	1 „ sz.marha	lépfene	elhullott
	F.-Nyáregyh.	15 „ sertés	„	„
	Nagykát	1 „ ló	takonykór	kiirtatott
	Matkópuszta Újpest	40 „ sz.marha	lépfene	elhullott
Pozsony	Budapest főv.	1 „ „	takonykór	kiirtatott
	Cseszte	3 „ „	„	„
	Réthe	15 „ sertés	„	„
Sopron	Csapodi maj.	1 „ sz.marha	„	„
	Mihályi	1 „ sertés	himlő	gyógyk.
Szatmár Torontál	Szatmárném.	2 „ „	takonykór	kiirtatott
	Torokbecse	1 „ sz.marha	lépfene	elhullott
Ung Vas	Magyar Ittebé	3 „ „	„	„
	N.-Zalacska	8 „ „	„	„
Veszprém	Hermán	1 „ „	„	„
	Közzeváros	3 „ ló	takonykór	kiirtatott
	Veszprém v.	2 „ „	„	„
Fokszabadi	Suúr	2 „ „	rühkór	gyógyk.
	Fokszabadi	1 „ sz. marha	lépfene	elhullott

Jegyzet. I. A ragályos és járványos állati betegségekre vonatkozólag az 1859. évi 32592. sz. belügyministeri szabályrendelet megfelelő §§-ai alkalmaztatnak.

II. A keleti marhavész kivételével azon ragályos és járványos betegségek, a melyek a mult heti kimutatásban benfoglaltattak és ezen értesítésben elő nem fordulnak, megszünteknek tekintendők.

4. Az osztrák tartományokban uralg a marhavész:

Galicziában: a krakói kerületben Zwierzynice községben; a wieliczikai kerületben Tynice községben és a borszczowi kerületben a skalai vesztegintézetben.

Dalmáciában pedig az imoskii kerületben Lovrec és Postranje községben.

Ellenben megszűnt a marhavész Galicziában, a wieliczikai kerületben Skotniki községben; Dalmáciában pedig a spalato kerületben Castelnuovo községben.
17520 sz. A földmivélés-, ipar és kereskedelemügyi m. kir. ministerium állategészségrendőri osztálya.